

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри
правового регулювання економіки

Протокол № 2 від 1.09.2023 р.

ПОГОДЖЕНО
Проректор з навчально-методичної роботи

Каріна НЕМАШКАЛО

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО
робоча програма навчальної дисципліни (РПНД)

Галузь знань	всі
Спеціальність	всі
Освітній рівень	перший (бакалаврський)
Освітня програма	всі

Статус дисципліни
Мова викладання, навчання та оцінювання

вибіркова
українська

Розробник :
к.ю.н., доцент

Ірина ВАГАНОВА

Завідувач кафедри
правового регулювання економіки

Юрій ШИНКАРЬОВ

Харків
2023

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Цивільне право» є вибірковою навчальною дисципліною та вивчається згідно з навчальним планом підготовки здобувачів для усіх спеціальностей першого (бакалаврського) рівня. Вивчення дисципліни передбачає усвідомлення здобувачами сутності норм права, що регулюють майнові та особисті немайнові цивільно-правові відносин; розуміння зростаючої ролі цивільного права в демократичному правовому суспільстві; безпосередній зв'язок норм права з їх практичним застосуванням відповідними органами та особами. Особливістю вивчення дисципліни «Цивільне право» полягає в усвідомленні здобувачами цінностей такого суспільства, необхідності його сталого розвитку, верховенства права і свобод людини і громадянина. В межах навчальної дисципліни вивчаються: загальні положення цивільного права; правочини, представництво; строки та терміни, позовна давність; форми та способи захисту цивільних прав та інтересів; особисті немайнові права фізичної особи; право власності та інші речові права.

Метою навчальної дисципліни «Цивільне право» є формування системи теоретичних знань, методичних рекомендацій і практичних навичок щодо освоєння найважливіших цивілістичних категорій і основних тенденцій розвитку цивільно-правового регулювання майнових і особистих немайнових відносин у сучасних умовах існування України.

Завдання навчальної дисципліни «Цивільне право» полягають у формуванні у здобувачів системи знань, отримання практичних навичок та уявлень, щодо поняття цивільного права України та його системи, вивчення особливостей цивільних правовідносин, з'ясування елементи цивільних правовідносин, визначення види цивільних правовідносин; освоєння питання захисту цивільних прав та відповідальності у цивільному праві; набуття навичок щодо поняття фізичної особи, правоздатності та дієздатності фізичної особи, індивідуалізації фізичної особи, фізичної особи як підприємця; щодо поняття і ознак юридичної особи, цивільної правосуб'єктності юридичної особи, видів юридичних осіб, виникнення та припинення діяльності юридичних осіб, держави, територіальних громад як учасників цивільних правовідносин; ознайомлення з поняттям права власності в об'єктивному та суб'єктивному розумінні, формування вміння вирішування колізійних ситуацій; поєднання теоретичних та практичних знань при розв'язанні задач та інших завдань практичного спрямування.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є система цивільного права та окремі її елементи.

Об'єктом навчальної дисципліни є загальні положення цивільного права та цивільно-правові відносини.

Всебічне і глибоке вивчення курсу «Цивільне право» сприяє формуванню аналітичного мислення, чіткому аналізу основних правових відносин та правильного застосування правових норм у житті.

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна

визначено в табл. 1.

Таблиця 1.

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна

Результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти
Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів). Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.
Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми.	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів). Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми. Здатність застосовувати знання завдань, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів, щонайменше з таких галузей права, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, кримінальне і кримінальне процесуальне право. Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти. Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції. Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації.

<p>Давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин (даних) з достатньою обґрунтованістю і</p>	<p>Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів). Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми. Здатність застосовувати знання завдань, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів, щонайменше з таких галузей права, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, кримінальне і кримінальне процесуальне право. Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права. Знання і розуміння основ правового регулювання обігу публічних грошових коштів. Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності</p>
<p>Оцінювати недоліки і переваги аргументів, аналізуючи відому проблему.</p>	<p>Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів). Здатність застосовувати знання завдань, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів, щонайменше з таких галузей права, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, кримінальне і кримінальне процесуальне право. Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності. Здатність до консультування з правових</p>

	<p>питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації. аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності. Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації.</p>
<p>Використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин</p>	<p>Здатність працювати в команді. Здатність застосовувати знання завдань, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів, щонайменше з таких галузей права, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, кримінальне і кримінальне процесуальне право. Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти. Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності. Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації.</p>

<p>Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога, і діяти відповідно до отриманих рекомендацій..</p>	<p>Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів). Здатність застосовувати знання завдань, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів, щонайменше з таких галузей права, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, кримінальне і кримінальне процесуальне право. Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти. Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності</p>
<p>Доносити до респондента матеріал з певної проблематики доступно і зрозуміло.</p>	<p>Здатність застосовувати знання завдань, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів, щонайменше з таких галузей права, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, кримінальне і кримінальне процесуальне право. Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права. Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції. Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації.</p>

<p>Пояснювати характер певних подій та процесів з розумінням професійного та суспільного контексту.</p>	<p>Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. Здатність працювати в команді. Здатність застосовувати знання завдань, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів, щонайменше з таких галузей права, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, кримінальне і кримінальне процесуальне право. Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права. Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції. Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації.</p>
<p>Вільно використовувати для професійної діяльності доступні інформаційні технології і бази даних.Здатність до самостійної підготовки проектів актів правозастосування. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.</p>	<p>Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. Здатність працювати в команді. Здатність застосовувати знання завдань, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів, щонайменше з таких галузей права, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, кримінальне і кримінальне процесуальне право. Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права. Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації.</p>

<p>Демонструвати вміння користуватися комп'ютерними програмами, необхідними у професійній діяльності.</p>	<p>Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. Здатність застосовувати знання завдань, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів, щонайменше з таких галузей права, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, кримінальне і кримінальне процесуальне право. Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права. Здатність до самостійної підготовки проектів актів правозастосування.</p>
<p>Демонструвати необхідні знання та розуміння сутності та змісту основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей права.</p>	<p>Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми. Здатність застосовувати знання завдань, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів, щонайменше з таких галузей права, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, кримінальне і кримінальне процесуальне право. Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.</p>

<p>Застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки.</p>	<p>Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів). Здатність застосовувати знання завдань, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів, щонайменше з таких галузей права, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, кримінальне і кримінальне процесуальне право. Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти. Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.</p>
<p>Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.</p>	<p>Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів). Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності. Здатність до самостійної підготовки проектів актів правозастосування. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. Здатність працювати в команді. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів). Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми. Здатність застосовувати знання завдань, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів, щонайменше з таких галузей</p>

	<p>права, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.</p> <p>Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.</p> <p>Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації.</p> <p>Здатність до самостійної підготовки проектів актів правозастосування.</p> <p>Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.</p>
--	---

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Загальна частина Цивільного права.

Тема 1. Поняття цивільного права та його система.

Поняття цивільного права як галузі права, як науки та навчальної дисципліни. Місце цивільного права в системі права України. Предмет цивільно-правового регулювання суспільних відносин. Поняття, ознаки та значення методу цивільно-правового регулювання. Функції цивільного права. Принципи цивільного права. Система цивільного права. Цивільне право та цивільне законодавство. Загальні засади цивільного законодавства. Акти цивільного законодавства, їх система.

Тема 2. Джерела цивільного права.

Цивільне право та цивільне законодавство. Загальні засади цивільного законодавства. Акти цивільного законодавства, їх система. Конституція України та її значення для цивільного законодавства. Цивільний кодекс України як основа цивільного законодавства. Закони України. Укази Президента України та постанови Кабінету Міністрів України. Акти законодавства інших органів державної влади України, органів влади Автономної Республіки Крим. Акти цивільного законодавства і договір. Звичай. Міжнародний договір, який регулює

цивільні відносини, як частина національного цивільного законодавства України. Дія актів цивільного законодавства у часі, просторі та за колом осіб. Співвідношення загального і спеціального законодавства. Аналогія закону і аналогія права. Правове значення судової практики, роз'яснень вищих судових інстанцій.

Тема 3. Поняття та елементи цивільних правовідносин.

Поняття цивільних правовідносин. Класифікація цивільних правовідносин. Елементи цивільних правовідносин та їх зміст. Поняття та види суб'єктивних цивільних прав та обов'язків, що складають зміст цивільних правовідносин. Об'єкти та суб'єкти цивільних правовідносин. Поняття та значення об'єктів цивільних правовідносин. Оборотоzdатність об'єктів. Правосуб'єктність учасників цивільних правовідносин.

Поняття та значення підстав (юридичних фактів) виникнення, зміни та припинення цивільних правовідносин. Виникнення цивільних правовідносин на підставах, що не передбачені цивільним законодавством. Класифікація юридичних фактів. Події та дії, правомірні та неправомірні дії, вчинки та акти, адміністративні акти та правочини. Значення класифікації юридичних фактів.

Тема 4. Правове становище фізичних осіб як суб'єктів цивільного права.

Поняття фізичної особи. Правоздатність фізичної особи. Обсяг та зміст правоздатності фізичної особи. Співвідношення правоздатності та суб'єктивних прав фізичних осіб.

Цивільна дієздатність фізичних осіб, зміст та її види. Емансипація (підстави та правові наслідки). Обмеження та поновлення цивільної дієздатності фізичної особи. Підстави та правові наслідки обмеження цивільної дієздатності фізичної особи. Порядок здійснення цивільних прав та обов'язків обмежено дієздатними особами. Поновлення цивільної дієздатності фізичної особи, цивільна дієздатність якої була обмежена.

Визнання фізичної особи недієздатною та поновлення в дієздатності. Підстави та правові наслідки визнання фізичної особи недієздатною. Момент визнання фізичної особи недієздатною. Порядок здійснення цивільних прав та обов'язків недієздатними особами. Поновлення цивільної дієздатності фізичної особи, яка була визнана недієздатною.

Визнання фізичної особи безвісно відсутньою. Підстави та правові наслідки визнання фізичної особи безвісно відсутньою. Опіка над майном фізичної особи, яка визнана безвісно відсутньою, а також фізичної особи, місце перебування якої невідоме. Скасування рішення суду про визнання фізичної особи безвісно відсутньою та його правові наслідки.

Оголошення фізичної особи померлою. Підстави та правові наслідки оголошення фізичної особи померлою. Правові наслідки появи фізичної особи, яка була оголошена померлою.

Тема 5. Правове становище юридичних осіб як суб'єктів цивільного права.

Поняття, ознаки юридичних осіб. Види юридичних осіб. Юридичні особи приватного та публічного права. Участь юридичних осіб публічного права у цивільних правовідносинах. Організаційно-правові форми юридичних осіб. Товариства та установи. Підприємницькі та непідприємницькі товариства. Способи створення юридичної особи. Створення юридичних осіб в залежності від організаційно-правових форм та цілей діяльності. Цивільна правоздатність та дієздатність юридичної особи. Момент виникнення цивільної правоздатності. Особисті немайнові та майнові права юридичної особи. Філії та представництва юридичної особи. Поняття та види підприємницьких товариств. Поняття та види господарських товариств. Виробничий кооператив. Відповідальність юридичних осіб. Індивідуалізація юридичної особи. Найменування юридичної особи. Місцезнаходження юридичної особи.

Тема 6. Об'єкти цивільних прав: поняття, види, особливості.

Поняття і види об'єктів цивільних прав. Речі як об'єкти цивільних прав. Тварини як особливий об'єкт цивільних прав.

Класифікація речей та її правове значення. Рухомі та нерухомі речі. Речі подільні та неподільні. Споживні та неспоживчі. Речі, визначені родовими та індивідуальними ознаками. Головна річ та приналежність. Складові частини речі. Складні речі. Продукція, плоди та доходи. Оборотоzдатність речей у цивільному праві. Майно як особливий об'єкт цивільних прав. Поняття та види майна. Підприємство як єдиний майновий комплекс. Гроші (грошові кошти). Валютні цінності. Поняття та особливості грошей, валютних цінностей як об'єктів цивільних прав. Цінні папери.

Тема 7. Правочини.

Поняття, ознаки та значення правочинів. Види правочинів. Правочини односторонні, двосторонні та багатосторонні. Оплатні та безоплатні правочини. Умовні правочини. Консенсуальні та реальні правочини. Каузальні та абстрактні правочини. Еквівалентні та алеаторні правочини. Чинність правочину. Загальні вимоги, додержання яких є необхідним для чинності правочину. Тлумачення змісту правочину. Значення тлумачення правочину. Правила тлумачення змісту правочину. Недійсність правочину. Поняття недійсності правочину. Порядок та правові наслідки визнання правочину недійсним. Види недійсних правочинів.

Змістовий модуль 2. Особлива частина цивільного права.

Тема 8. Представництво

Поняття, підстави виникнення та види представництва. Правове значення представництва. Представництво за законом. Комерційне представництво. Представництво за довіреністю. Передоручення. Вчинення правочинів представником. Правочини, які може вчиняти представник. Правові наслідки вчинення правочину представником. Вчинення правочинів з перевищенням повноважень. Довіреність. Поняття та види довіреності. Форма довіреності. Довіреність юридичної особи. Значення довіреності. Припинення представництва. Підстави припинення представництва. Припинення представництва за довіреністю. Скасування довіреність. Відмова представника від вчинення дій, які були визначені довіреністю.

Тема 9. Строки та терміни у цивільному праві. Позовна давність.

Поняття строку і терміну, їх значення та види. Місце строків (термінів) у системі юридичних фактів цивільного права. Обчислення строків. Загальні правила про обчислювання строків. Початок та закінчення строку. Порядок вчинення дій в останній день строку. Поняття, сутність та значення позовної давності. Вимоги, на які позовна давність не поширюється. Види позовної давності. Загальна та спеціальна позовна давність. Обчислення та перебіг позовної давності. Правила обчислення позовної давності. Початок перебігу

позовної давності. Зупинення та переривання перебігу строків позовної давності. Поняття, підстави та правове значення зупинення та переривання перебігу позовної давності. Перебіг позовної давності у разі залишення позову без розгляду. Наслідки спливу позовної давності. Застосування позовної давності до додаткових вимог.

Тема 10. Загальні положення про речове право. Право власності.

Поняття та ознаки речового права. Підстави виникнення речових прав. Об'єкти та суб'єкти речового права. Види речових прав. Захист речових прав. Поняття та особливості захисту речових прав. Поняття права власності та його зміст. Поняття права власності в об'єктивному та суб'єктивному розумінні. Недоторканість права власності. Суб'єкти та об'єкти права власності.

Поняття права власності та його зміст. Поняття права власності в об'єктивному та суб'єктивному розумінні. Недоторканість права власності. Суб'єкти та об'єкти права власності. Зміст права власності. Право власності Українського народу. Право приватної власності. Право державної власності. Право комунальної власності. Поняття та зміст. Підстави набуття права

власності.

Тема 11. Загальні положення про право інтелектуальної власності.

Поняття права інтелектуальної власності. Передумови правової регламентації відносин, пов'язаних з результатами інтелектуальної діяльності. Відмінність матеріальних об'єктів від нематеріальних. Теорії права інтелектуальної власності. Загальні риси виключних прав на нематеріальні об'єкти. Система виключних прав на нематеріальні об'єкти. Основні інститути права інтелектуальної власності: авторське право, суміжні права, право промислової власності, право на комерційну інформацію, тощо. Законодавство про інтелектуальну власність в Україні. Характеристика національних та міжнародних нормативних актів. Зміст права інтелектуальної власності. Особисті немайнові права інтелектуальної власності. Майнові права інтелектуальної власності. Передання майнових прав інтелектуальної власності. Вільне використання майнових прав. Здійснення права інтелектуальної власності, яке належить кільком особам. Права інтелектуальної власності на об'єкт, створений у зв'язку з виконанням трудового договору та за замовленням. Захист права інтелектуальної власності. Форми захисту права інтелектуальної власності. Способи захисту права інтелектуальної власності: загальні та специфічні.

Тема 12. Загальні положення про зобов'язання.

Поняття зобов'язального права і його місце в системі галузі цивільного права. Система зобов'язального права. Загальні та спеціальні норми зобов'язального права та їх співвідношення. Зобов'язальне правовідношення (зобов'язання). Поняття зобов'язального правовідношення (зобов'язання). Поняття і види підстав виникнення зобов'язань. Правова класифікація зобов'язань і критерії її здійснення. Суб'єкти зобов'язань. Треті особи у зобов'язанні. Зміна осіб у зобов'язанні. Виконання зобов'язання. Загальні умови виконання зобов'язання. Поняття належного виконання зобов'язання. Принципи належного виконання зобов'язань. Суб'єкти, предмет, строк, місце, спосіб та валюта виконання зобов'язань. Способи забезпечення належного виконання зобов'язань.

Тема 13. Загальні положення про договір. Окремі види договорів.

Цивільно-правовий договір. Поняття та види договорів. Принцип свободи договору. Публічний договір. Договір приєднання, попередній договір, договір на користь третьої особи. Форма договору. Зміст цивільно-правового договору і класифікація його умов. Істотні, звичайні та випадкові умови договору. Тлумачення умов договору. Порядок укладення договорів. Оферта. Акцепт. Підстави для зміни або розірвання договору. Договори про передання майна у власність

Тема 14. Загальні положення про спадкування.

Поняття спадкування, підстави спадкування. Відкриття спадщини, місце і час відкриття спадщини. Спадкова маса. Права та обов'язки, які входять до складу спадщини, права та обов'язки померлого, які не успадковуються. Суб'єкти спадкових правовідносин. Спадкоємці. Право на спадкування. Визначення кола спадкоємців, підстави усунення від спадкування. Об'єкти спадкового правонаступництва. Спадкування права на земельну ділянку; спадкування частки у праві спільної власності; спадкування права на вклад у банку; спадкування права на відшкодування збитків, моральної шкоди та сплату неустойки. Спадкування за заповітом. Поняття заповіту. Право на заповіт, право на зміну та скасування заповіту. Суб'єкти спадкування за заповітом. Загальні вимоги до форми заповіту. Секретний заповіт. Спадкування подружжя. Недійсність заповіту. Посвідчення заповіту. Посвідчення заповіту нотаріусами, іншими посадовими особами. Посвідчення заповіту при свідках. Зміст заповіту. Заповіт з умовою. Тлумачення заповіту. Види заповідальних розпоряджень. Спадкування за законом. Підстави спадкування за законом. Черговість спадкування за законом. Зміна черговості закликання до спадкування. Спадкування за правом представлення. Частка спадкоємців за законом у спадковому майні. Право на прийняття спадщини. Строки для прийняття спадщини. Наслідки спливу строку для прийняття спадщини. Право на відмову від прийняття спадщини. Правові наслідки відмови від прийняття спадщини. Перехід права на прийняття спадщини.

Тема 15. Відповідальність у цивільному праві.

Відшкодування збитків. Виплата неустойки (штраф, пеня).
Відшкодування шкоди. Виконання основних обов'язків.

Перелік практичних (семінарських) занять / завдань за навчальною дисципліною наведено в табл. 2.

Таблиця 2

Перелік практичних (семінарських) занять / завдань

Назва теми та завдання	Зміст
Тема 1. Завдання 1.	Визначити систему цивільного права. Цивільне право та цивільне законодавство. Загальні засади цивільного законодавства.
Тема 2. Завдання 2	Знати загальні засади цивільного законодавства.
Тема 3. Завдання 3	Розкривати поняття цивільних правовідносин. Знати класифікацію цивільних правовідносин. Знати елементи

	цивільних правовідносин та їх зміст.
Тема 4. Завдання 4	Знати склад цивільної правосуб'єктності фізичної особи.
Тема 5. Завдання 5	Знати правову основу створення юридичних осіб в залежності від організаційно-правових форм та цілей діяльності. Знати цивільну правоздатність та дієздатність юридичної особи.
Тема 6. Завдання 6	Знати класифікацію речей та її правове значення.
Тема 7. Завдання 7	Знати види правочинів та визначати їх недійсність.
Тема 8. Завдання 8	Знати види представництва та наслідки порушення умов довіреності.
Тема 9. Завдання 9	Встановлювати обчислення строків, загальні правила про обчислювання строків, початок та закінчення строку
Тема 10. Завдання 10	Визначати підстави виникнення речових прав. Знати об'єкти та суб'єкти речового права. Визначати види речових прав.
Тема 11. Завдання 11	Визначати основні інститути права інтелектуальної власності
Тема 12. Завдання 12	Знати поняття і види підстав виникнення зобов'язань. Встановлювати правову класифікацію зобов'язань і критерії її здійснення.
Тема 13. Завдання 13	Знати істотні, звичайні та випадкові умови договору.
Тема 14. Завдання 14	Визначати коло спадкоємців, підстави усунення від спадкування. Об'єкти спадкового правонаступництва.
Тема 15. Завдання 15	Знати теоретичну складову відповідальності та способи її реалізації.

Перелік самостійної роботи за навчальною дисципліною наведено в табл. 3.

Таблиця 3

Перелік самостійної роботи

Назва теми	Зміст
Тема 1-15.	Вивчення лекційного матеріалу та нормативної бази.
Тема 1-15.	Підготовка до практичних занять.
Тема 15.	Виконання індивідуального завдання.
Тема 5, 11.	Виконання творчого завдання.
Тема 7,15	Написання модульних контрольних робіт.

Кількість годин лекційних, практичних (семінарських) занять та годин самостійної роботи наведено а робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі викладання навчальної дисципліни для набуття визначених результатів навчання, активізації освітнього процесу передбачено застосування таких методів навчання, як:

Словесні (лекція (Тема 1-15), проблемна лекція (Тема 5,10,15).

Наочні (демонстрація (Тема 1,7, 10,12,14)

Практичні (практична робота (Тема 1-15), індивідуальне завдання (Тема 15).

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Університет використовує 100 бальну накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти.

Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних, практичних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача вищої освіти до виконання конкретної роботи і оцінюється сумою набраних балів:

– для дисциплін з формою семестрового контролю залік: максимальна сума – 100 балів; мінімальна сума – 60 балів.

Семестровий контроль проводиться у формах диференційованого заліку або заліку. *Підсумкова оцінка за навчальною дисципліною визначається сумуванням всіх балів, отриманих під час поточного контролю (залік).*

Під час викладання навчальної дисципліни використовуються наступні контрольні заходи:

Поточний контроль: Індивідуальні навчально-дослідні завдання (15 балів), письмові контрольні роботи (35 балів), виконання практичних завдань (40 балів), творче завдання (10 балів).

Семестровий контроль: Залік

Більш детальну інформацію щодо системи оцінювання наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Остапенко, О. Г. Конституційне право України [Електронний ресурс] : навч. посіб. / О. Г. Остапенко, В. В. Сергієнко; Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця. - Електрон. текстові дан. (2,56 МБ). - Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. - 259 с. - Режим доступу : <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/25176>

Додаткова

2. Цивільне право : навч. практикум / кол. авт. : К.Р. Резворович (заг.

ред.), М.П. Юніна, А.С. Ділігул та ін. Дніпро : ДДУВС, 2022. 220 с.

3. Реформування цивільного права в умовах євроінтеграції : навч. посіб. / К. Р. Резворович, О. С. Юнін, О. О. Круглова та ін. – Дніпро : Видавець Біла К. О., 2019. – 180 с.

4. Ільків О. В. Речові права в умовах новелізації цивільного законодавства України: монографія. Рівне: О. Зень, 2021. 456 с.

5. Оновлення Цивільного кодексу України: формування підходів: колективна монографія / за ред. А.С. Довгерта, Є.О. Харитонова. Одеса: Гельветика, 2020. 674 с.

6. Рекодифікація цивільного законодавства України: виклики часу: монографія / за заг. ред. Н.С. Кузнецової. 2-ге вид., доп. і перероб. Одеса: Гельветика, 2022. 908 с.

7. Скрипник В. Л. Теоретичні і методологічні проблеми об'єктів цивільних прав: монографія. Кременчук: ПП Шербатих О. В., 2020. 380 с.

8. Слома В.М. Цивільно-правові зобов'язання з множинністю суб'єктів: монографія. Тернопіль: ТНЕУ, 2020. 384 с.

9. Стефанчук М. О. Цивільна правосуб'єктність фізичних осіб та особливості її здійснення: монографія. Київ: Артек, 2020. 479 с.

10. Харитонов Є. О., Харитонова О. І. Оновлення (кодифікації і рекодифікації) цивільного законодавства України: досвід, проблеми та перспективи: монографія. Одеса: Фенікс, 2020. 462 с.

11. Якубівський І. Є. Набуття, здійснення та захист майнових прав інтелектуальної власності в Україні: монографія. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2018. 522 с.

12. Ваганова І. М. Договірне право в системі цивільно-правової галузі / І. М. Ваганова // Південноукраїнський правничий правопис. – Одеса: Одеський державний університет внутрішніх справ, 2021. – Вип. 2. – С. 74-78. - Режим доступу : <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/26370>

13. Ваганова І. М. Роль і значення римського приватного права для розвитку сучасного цивільного права / І.М. Ваганова // Actual trends of modern scientific research: Proceeding of IX International Scientific and Practical Conference. – 11–13 april 2021 р. – Munich, Germany, 2021. – С. 573-579. - Режим доступу : <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/25256>

14. Ваганова І.М. Договір підряду та трудовий договір: переваги та ризики для сторін договорів / І. М. Ваганова //Юридичного наукового електронного журналу. – Запоріжжя : ЗНУ, 2023. – Вип. 1. – С. 181-184. - Режим доступу : <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/29698>

Інформаційні ресурси

15. Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://rada.gov.ua>

16. Інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни «Цивільне право», розроблений в ПНС. - Режим доступу: <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=7809> .